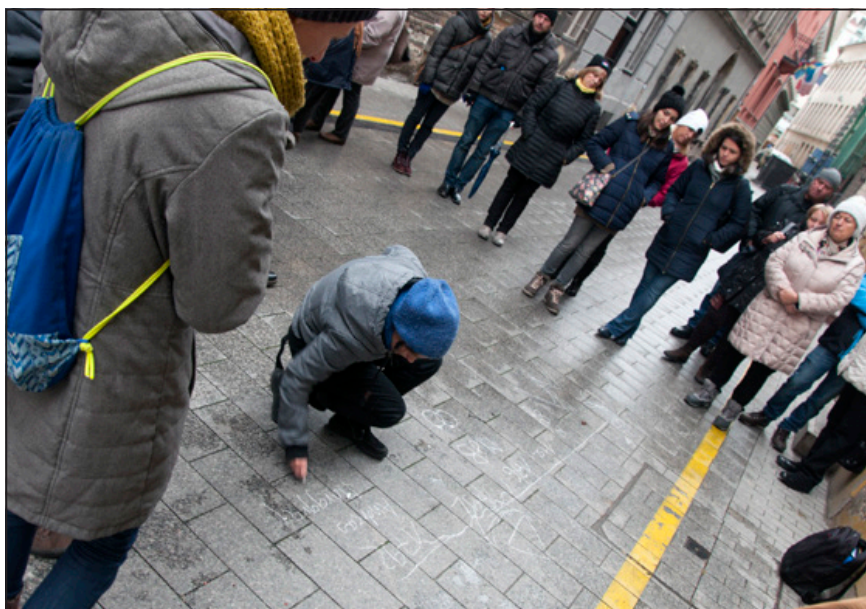


SÉTÁLUNK, SÉTÁLUNK

Édes show

szöveg: Horváth Júlia Borbála, fotó: Baric Imre

hír: A belföldi édességpiac forgalma évente mintegy száznyolcvan milliárd forint. A legjelentősebb hányadot a kekszek, a táblás és a szelet-csokoládék teszik ki, ehhez adódnak a cukrászdákban és a háztartásokban fogyasztott édességek. A csokoládé valamikor a gazdagok kiváltsága volt, de az igazán finom változatok ma is úri huncutságnak számítanak, mert a kézműves vagy minőségi termékek igen drágák. (MTI és a Cookta nyomán).



A belvárosi irodahelyiség dugig telt, serényen folyik az azonosítás. Különösen népes csoport indul ma útnak; a népesség édesszájú csalóányai.

„Nem is gondolná az ember, hogy a nyüzsgő belvárosi házak hányféle finomság történetét őrzik. Megannyi torta, sütemény, cukorka és habcsók készült a hajdani konyhákban, a recepteket a komód fiókja, a nagymama szakácskönyve vagy a cukrász-tankönyvek rejtik. A sétán feltárulnak a régi és a mai mesterek titkai, s kiderül, mitől lesz édes az életünk...”

„Az bizony ránk fér...” Dörzsölgeti hideg kesztyűjét egy kalapos úr, selyemsálas dámák, ifjú párocskák és kíváncsi nyugdíjasok csatlakoztak a menethez. „Hol vannak már a karácsonyi ünnepek...” Pár hét alatt lemerültek a szénhidráttraktárak, s kezdődik előlről a Mikulás-várás. „Mit gondolnak, egy év alatt hány kilogramm cukrot fogyasztunk?” Erősen tűnődnek a kérdezettek; a diétásabb alkattól a mézszájúakig három és harminchárom kilogramm

között megáll a javaslat. „*Harmincegy, nyert!*” További kérdés: hol fogyasztják a világon a legtöbb édességet? Egybehangzó vélemény: in USA...

A sétáltató fehér krétával idővonalat rajzol az aszfaltra, hogy ábrázolja a cukortörténelmet: szankszrit szó... és már a méhecskék... a gyümölcsök... a napfény... az aszalás... majd feltűnnek a királyok, s a közönség belehelyezkedik az időbe:

„A cukor eleinte drága multság volt, csak a kiváltságosok, és a gazdagok engedhették meg maguknak. Zsigmond király ebédjéhez a pozsonyi piacon vásároltak mézet, Mátyás és Beatrix esküvőjén csúcspontként marcipán saktáblát szolgáltak fel. Amerika felfedezését követően megjelent Európában a kakaóbab, ez után egy lépés volt a csokoládé megalkotása...”

„Annál már csak a só értékesebb...” Sugdolozik a hátsó sor, és elgondolkodva rágcsálja az első kóstoló-falatkát: natúr kakaóbab, amely egykoron pénzként funkcionált; kérik körbeadni az üvegcsét.

„1747 az áttörés éve. Andreas Marggraf német kémikus és gyógyszerész felfedezi a marharépa szacharóz, vagyis cukortartalmát. Új korszak kezdődik: a nád- és a répacukor versenyé...”

Eltűnődve szopogat a társaság, az első fogás se nem sós, se nem édes csoki íz, jól csúszik rá a legenda, miszerint Széchenyi a csónakda mellett a cukrászdát is feltalálta, a *Hatvanyak* pedig cukorgyárat alapítottak.

„Nem egészen... Széchenyi csak az elnevezést találta ki, *Hatvany Lajosnak* pedig az édesapja, *Deutsch Sándor* épített cukorgyárat *Hatvanban*. Később a család bárói rangot kapott, s azután használták a *Hatvany* előnevet...”

„Egyszóval mindenki jól járt...” Kedélyesen folytatódik a kirándulás, az egyik Királyi Pál utcai kirakatban megtekinthető néhány óriáspéldány a babokból; az aprócska tégelyben pedig megszagolható a melléktermék, a kakaóvaj. A csoport továbbindul, el nem ítéhető módon a Cukor utcai állomás következik. A túravezető éppen kézműves termékekről mesél, amikor a sarki édességbolt tulajdonosa perdül a közönség színe elé, nyomában kötényes nők tálcán kínálják a forró italt.

„Ahány csokoládé, annyi íz. Persze változatos az ízesítés, de az alapanyag meghatározza az aromát. Tessék kitalálni, milyen zamatot éreznek. Igen, gyömbér... és cayenne bors... és és: szerencsندیó! Hogy mi más még? Sajnos üzleti titok, nem árulhatom el. Annyit súgok, hogy só is...”

Csettintés és hűmmögés váltakozik, amikor a sűrű selymes lé lecsúszik a torkokon. Néhányan kedvet kapnak, és betérnek a boltocskába, hogy vásárlókat vigyenek a hazaiaknak: a száz százalékos madagaszkári fekete csokoládétól a degyvenőt százalékos tejmentes tejszokiig, desszertborokon, tán még édes szivarokon is át vezet a választék. Végül továbbindulnak, az egyik gyerekek trüffelt dob a Papnövelde utca sarkán



kéregető hajléktalannak. A Károlyi Palota előtt a séta vizuális szakaszba fordul.

„Itt élt a gróf és felesége, Andrássy Katinka. A fényképen látszik, hogy a férjet fiatalnak, Katinkát pedig öregnek ábrázolták. Persze viccből, mert éppen fordítva volt. Egyébként a szomszédos háztömbben működött Weisz Pál sütődéje és szörpüzeme...”

A sétálók digitális fotósorozaton szemlélnek, milyen édes volt az élet a magyar ugartól az arisztokráciáig, főleg miután az Andrássy család cukrásza, Dobos C. József megalkotta az önmagáról elnevezett tortát. „Akár otthon is elkészíthető... A töltelek a lelke... Lehetőleg ne mackós kakaóporból...” Néhányan jegyzetelnek, mások fotóznak, s az úri étvágy szemléltetésére egy ebéd rövid leírása következik.

„A megszámlálhatatlan fogás után a vendégek átvánszorogtak a szalonba, és a kávézás további krémek és fagyaltok fogyasztásába torkollott... Most pedig a helyzet átéléséhez betérünk a Centrálba...”

Kellemes kandalló-meleg fogadja a látogatókat; itt-ott csoportban vagy egyedül friss újságot, laptopot olvasgatnak a vendégek. „Csak nem minket vártak terített asztallal?” Jölesik a törődés, fehér abroszon csillogó poharak kínálkoznak koccintásra, egyelőre vízzel. „Villát is raktak...” Sokat sejtető megjegyzés, s rövidesen újabb kötényes nők érkeznek, s felszolgálják az alanyi jogon járó dobostorta lehetőséget. „Na, és mit gondolnak, meggazdagodott-e Dobos a találmányából?” Költői a kérdés, mégis érkezik rá válasz: „Dehogy... Örökre cash-flow marad... Nem védette le a receptet.”

Rövidesen a hely szelleme is megidéződik, mert a 'Be a poet!' mozgalom darabja-

ként, a tényalátéten versírásra buzdítják a betéroket. Néhány előre megadott szó segítségével szolgál (József Attila: Kopogtató nélkül): zizegő, friss, letörlöm, csönd, fáradt, örökké... Többen már evés közben nekilátnak az alkotásnak, a falakról Ady, Csáth Géza, Karinthy, Kosztolányi, Krúdy, Szabó Lőrinc őrző tekintete terelgeti a szorgos írókezeket. Íme egy sikerült darab a kritikai-realista kategóriából:

„Zizegő szalvétát nem kaptunk a tortához, Megtörlöm kezem a zsebkendőm sarkához. Csönd van, fáradt vagyok, de erre a helyre emlékezni fogok.”

A túravezető több mint méltányolja az írói igyekezetet, s dicséri a női verselőket, de a karavánnak haladnia kell; újabb édeskés helyszín: az Astoria hallja. „Emlékszel, amikor idejártunk bározni?” Az

erősközépkorú pár a múltba réved; dögöltött cigarettafüst emléke áramlik a fáradt kerevetek mögül.

De nincs megállás, a társaság pár perc múlva egy belvárosi ház korhú (értsd: koptott) udvarán szemlélődik. A permépuület egykor Stülmer Frigyes csokoládégyárosé volt. „Még hogy külváros a Szentkirályi utca!” Örök meglepetés az utódoknak, hogy imádott városuk egykor kisebb területet foglalt el az Univerzumból.

„1868-ban a gondos igazgató az üzem mellé impozáns lakóházat is építtetett a dolgozók részére. Ő maga családjával az első emeleten élt; a faragott ablakos veranda a konyhába vezetett. 1941-re a vállalkozás akkorára nőtt, hogy a gyárat áttelepítették a Vágóhídhöz. Tessék megkóstolni a karácsonyi szaloncukrot!”

További ízbombázás következik: szicíliai pistáciás, narancsos-fahéjas, tojáslikőrös, meggyes-marcipános és persze zselés. A társaság visszafogottan csipeget, s miután végzett az ipartörténelemmel, továbbhalad. Az utolsó állomáson, a Wesselényi utcában nyájas boltos köszönti a vendégeket, kicsiny üzlet, hatalmas választékkal. A boltosné sem bízza a véletlenre, kedvesen tálalja a csoki-pasztillákat: passiógyümölcsös, jázmingyöngyös, fűszerpaprikás, szárított málnás, nepáli borsos, nemtudom-szilvás bonbonokat, a végére falatka flódnit. „Ne tessék összeharapni, inkább olvasztani a szájban. Vigyázat, meleg lesz!”

„Én már alig bírom...” Sóhajt az első három sor, de becsülettel helytáll az édes életben, amikor valaki bedobja: „Istenem, küldj egy falatka zsíros kenyeret!” A közönség mosolyogva hátrafordul; a következő fogás a sós karamellás. ●

